

«Σκληρό καρύδι»

**Μια ιστορία και επτά δραστηριότητες
για μαθητές δημοτικού**

Για την ανάδυση της θετικής δύναμης της τάξης

UNHCR
The UN Refugee Agency

**Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ
για τους Πρόσφυγες
www.unhcr.gr**

Συγγραφέας: Ελένη Σβορώνου

Στοιχεία εικονογράφησης: Ευαγγελία Γουτιάνου

Copyright © 2015 Ύπατη Αρμοστέία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR)

Περιεχόμενα

Πρόλογος	4
Στοχοθεσία.....	5
Θεωρητικό πλαίσιο και παιδαγωγικοί μέθοδοι	6
1η Δραστηριότητα: Οι νέοι μας φίλοι	9
2η Δραστηριότητα: Δώσε τους φωνή, άλλαξε τα γεγονότα.....	11
3η Δραστηριότητα: Η σειρά σου να γίνεις συγγραφέας!.....	14
4η Δραστηριότητα: Ίχνη στον χάρτη και τον χρόνο.....	16
5η Δραστηριότητα: Δεν το βάζω κάτω!.....	19
6η Δραστηριότητα: Πρόσκληση σε πάρτι!	21
7η Δραστηριότητα: Κεφαλοκαλύμματα	23
Επίλογος.....	25
Ιδέες για επιπλέον δραστηριότητες δημιουργικής γραφής.....	26

Πρόλογος

Το παιδαγωγικό αυτό υλικό περιλαμβάνει δυο μέρη: μια ιστορία με τον τίτλο «Σκληρό καρύδι», που έχει εκδοθεί από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και τις εκδόσεις Καλειδοσκόπιο, όπου πρωταγωνιστεί ένα μικρό κορίτσι - πρόσφυγας από το Αφγανιστάν, και ένα σύνολο δραστηριοτήτων που μπορεί να πραγματοποιηθούν στην τάξη με αφορμή την ιστορία.

Το υλικό αυτό μπορεί να το χρησιμοποιήσει ο εκπαιδευτικός με τον τρόπο που θέλει. Μπορεί να διαβάσει την ιστορία στην τάξη, να κάνει μία ή περισσότερες ή όλες τις δραστηριότητες, μπορεί να επινοήσει τις δικές του.

Στόχος είναι η συναισθηματική, περισσότερο, προσέγγιση του θέματος «πρόσφυγας». Δε μας ενδιαφέρει τόσο να εξαντλήσουμε τα πραγματολογικά δεδομένα του τεράστιου αυτού θέματος, όσο να οδηγήσουμε τα παιδιά σε μια διαδικασία που μοιάζει με αυτή του παραμυθιού: Ο ήρωας παλεύει με τις αντίξοες δυνάμεις και στο τέλος επιβιώνει και μάλιστα καλύτερος, ωριμότερος, πιο δυνατός.

Στο παραμύθι ο αναγνώστης ή ακροατής οδηγείται στην κάθαρση μέσα από την ταύτιση με τον ήρωα. Εδώ θα πάμε ένα βήμα παραπέρα. Θα καλέσουμε τα παιδιά να ταυτιστούν όχι μόνο με την κεντρική ηρωίδα αλλά και με όλους τους άλλους ήρωες που συντελούν και διαμορφώνουν την ευτυχία ή τη δυστυχία της. Μέσα από αυτή την πολυφωνική προσέγγιση θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε και να ενισχύσουμε τις θετικές δυνάμεις του κάθε παιδιού και της τάξης συνολικά, ώστε να λειτουργεί θετικά απέναντι σε κάθε πρόσφυγα, σε κάθε ξένο, σε κάθε «Άλλον» αλλά και προς τους ομοίους του.

Όπως όλοι οι ήρωες των κλασικών παραμυθιών που χάνονται στο δάσος, εξόριστοι, κατατρεγμένοι ακόμη και από τους ίδιους τους γονείς τους, σώζονται με τις ίδιες τους τις δυνάμεις, έτσι και τα παιδιά του κόσμου, περισσότερο ή λιγότερο προνομιούχα, καλούνται να διαβούν το κατώφλι της ενηλικίωσης. Και σε αυτό το δύσκολο δρόμο, οι σύντροφοι είναι κρίσιμης σημασίας. Οι βοηθοί δεν είναι οι καλές νεράιδες ή τα μαγικά αντικείμενα. Είναι οι άλλοι. Όλοι οι άλλοι. Με αυτά κατά νου, ελπίζουμε να αγαπήσετε το «Σκληρό καρύδι» και να χαρείτε, εκπαιδευτικοί και μαθητές, στιγμές λογοτεχνικής απόλαυσης, έκφρασης, καλλιέργειας συναισθηματικής νοημοσύνης, παιχνιδιού, γέλιου, περιπέτειας, ενότητας και ελπίδας.

Ευχαριστώ πολύ την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες που μου έδωσε την ευκαιρία αυτής της συνεργασίας.

Ελένη Σβορώνου

Στοχοθεσία

Οι στόχοι του παιδαγωγικού αυτού υλικού που συνοδεύει το βιβλίο «Σκληρό Καρύδι» αφορούν τρία επίπεδα: τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις των μαθητών.

Σε επίπεδο γνώσεων, στόχος του υλικού είναι οι μαθητές:

- Να γνωρίσουν το προσφυγικό ζήτημα και τις βασικές αιτίες της ανθρωπιστικής κρίσης που βιώνουμε σήμερα συζητώντας για το θέμα και λύνοντας τις απορίες που τους έχουν γεννηθεί.
- Να αντιληφθούν τη φύση του αναγκαστικού εκτοπισμού λόγω συγκρούσεων και διώξεων.
- Να γνωρίσουν την ανθρώπινη πλευρά και τις ανάγκες του πρόσφυγα και ιδίως του παιδιού - πρόσφυγα πέρα από τους αριθμούς του προσφυγικού φαινομένου.
- Να εντάξουν το προσφυγικό φαινόμενο στο ιστορικό και κοινωνικό του πλαίσιο και να το αντιληφθούν - μεταξύ άλλων - ως μέρος της νεότερης ελληνικής ιστορίας.
- Να μάθουν για την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και το έργο της.

Στο επίπεδο δεξιοτήτων, στόχος του υλικού είναι οι μαθητές να καταστούν ικανοί:

- Να χειρίζονται σωστά τις λέξεις «μετανάστης», «πρόσφυγας», «άσυλο» και να εντοπίζουν τη λανθασμένη χρήση τους από άλλους.
- Να στέκονται κριτικά απέναντι σε στερεοτυπικές απόψεις περί αποκλεισμού του διαφορετικού, ή απόψεις και στάσεις που υποδηλώνουν ξενοφοβία και ρατσισμό.
- Να υπερασπίζονται τις απόψεις τους για τους πρόσφυγες με επιχειρήματα και στοιχεία.
- Να μπαίνουν στη θέση του άλλου, του διαφορετικού, αυτού που είναι σε ανάγκη (ενσυναίσθηση).
- Να συνεργάζονται
- Να πηγαίνουν «κόντρα στο ρεύμα» σε περιπτώσεις απομόνωσης και αποκλεισμού παιδιών λόγω της γλώσσας, του χρώματος, της θρησκείας, της καταγωγής τους, της ενδυμασίας, της εμφάνισης ή της οικονομικής κατάστασής τους.

Σε επίπεδο στάσεων, στόχος του υλικού είναι οι μαθητές :

- Να καλλιεργήσουν στάση ανοχής και αλληλεγγύης απέναντι στον πρόσφυγα και κάθε άνθρωπο που βρίσκεται σε ανάγκη ή απομονωμένος από την ομάδα.
- Να καλλιεργήσουν πνεύμα συνεργασίας και εθελοντισμού.

Θεωρητικό πλαίσιο και παιδαγωγικοί μέθοδοι

Το υλικό αυτό αξιοποιεί ποικίλες μεθόδους βιωματικής μάθησης και πιο συγκεκριμένα:

- Ανάγνωση λογοτεχνικού έργου
- Ρόλος στον τοίχο
- Θεατρικό παιχνίδι
- Παγωμένη εικόνα
- Δημιουργική γραφή
- Καταιγισμός ιδεών
- Αφήγηση
- Δομημένη συζήτηση
- Δια των τεχνών εκπαίδευση (εικαστικά, λογοτεχνία κ.λπ.)

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες βασίζονται επομένως στο θεωρητικό πλαίσιο της βιωματικής μάθησης και των επιμέρους αυτών μεθόδων. Βασική παραδοχή είναι ότι το βίωμα περιλαμβάνει και τον στοχασμό, την επεξεργασία της εμπειρίας. Γι αυτό οι επτά αυτές δραστηριότητες περιλαμβάνουν δράση αλλά και αρκετή δομημένη συζήτηση και διερεύνηση απόψεων και στάσεων.

Το υλικό εντάσσεται επίσης στο θεωρητικό πλαίσιο της Εκπαίδευσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, την Ειρήνη, τον Ενεργό Πολίτη του Κόσμου (Global citizenship). Αν και περιορισμένης έκτασης, διέπεται από τη φιλοσοφία της εκπαίδευσης για τους αυριανούς πολίτες του κόσμου που μαθαίνουν να σκέφτονται συστημικά. Να αναγνωρίζουν τις βαθύτερες αιτίες των προβλημάτων και να θέτουν σε αμφισβήτηση στερεότυπα και απόψεις που δεν αντέχουν στη δοκιμασία της κριτικής σκέψης.

Οι προτεινόμενες δραστηριότητες συνυφαίνονται γύρω από μια βασική ιδέα: τον ενεργό διάλογο κειμένου-αναγνώστη. Ο αναγνώστης (στην προκειμένη περίπτωση η τάξη) καλείται, καθώς διαβάζει την ιστορία, να αναλάβει δράση, να τροποποιήσει τα δεδομένα, να ερευνήσει, να μάθει, να προβληματιστεί.

Διαβάζοντας σταδιακά το βιβλίο στην τάξη και κάνοντας παύσεις σε καίρια σημεία της πλοκής, οι μαθητές καλούνται να αναλάβουν ρόλους, να συνεχίσουν την αφήγηση, να διερευνήσουν σκέψεις και συναισθήματα των ηρώων, να διαμορφώσουν εναλλακτικά σενάρια εξέλιξης της ιστορίας και τελικά να διερευνήσουν τη δική τους στάση απέναντι στους πρόσφυγες.

Πολλές από τις δραστηριότητες βασίζονται στην ομαδοσυνεργατική μάθηση. Είναι καίριας σημασίας οι μαθητές να μάθουν να συνεργάζονται, να διαφωνούν, να υποχωρούν, να αναλαμβάνουν αρχηγικό ρόλο όταν χρειάζεται, να ακούνε ενεργητικά και να σέβονται ο ένας τον άλλον. Προκειμένου να ολοκληρωθούν με επιτυχία πολλές από τις δραστηριότητες είναι απαραίτητο πρώτα οι μαθητές να συνεργαστούν με επιτυχία. Στην πραγματικότητα η μέθοδος, ο τρόπος διεξαγωγής τους είναι εξ ίσου σημαντικός (ή και πιο σημαντικός) με το τελικό αποτέλεσμα. Γι αυτό ο εκπαιδευτικός είναι καλό να παρακολουθεί τη διαδικασία, να

παρατηρεί και να αναλαμβάνει πρωτοβουλία, όπου το κρίνει απαραίτητο. Εξαρτάται από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό και την εμπειρία του, αλλά και από την δυναμική της τάξης του, το πόσο θα παρέμβει σε κάθε δραστηριότητα ή θα διατηρήσει πιο διακριτικό ρόλο. Κάθε ομάδα είναι διαφορετική και απαιτεί ξεχωριστό χειρισμό, γι αυτό οι προτεινόμενες ιδέες για συζήτηση και δράση είναι μόνο ενδεικτικές.

Παράλληλα, οι μαθητές παροτρύνονται να μελετήσουν χάρτες, να υπολογίσουν αποστάσεις, να αναζητήσουν πληροφορίες. Μέσα από τις προτεινόμενες δραστηριότητες έρχονται σε επαφή με το έργο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, διαβάζουν σύντομες ιστορίες προσφύγων, συζητάνε και αν θέλουν αναλαμβάνουν κάποια εθελοντική δράση κατάλληλη για την ηλικία τους και υπό το συντονισμό του εκπαιδευτικού τους.

Το προτεινόμενο υλικό είναι ευέλικτο. Ο εκπαιδευτικός, ανάλογα με το χρόνο που έχει στη διάθεσή του, την ομάδα και το πλαίσιο στο οποίο θα εντάξει τις δραστηριότητες, μπορεί να τους αφιερώσει ανάλογη διάρκεια, να τις προσαρμόσει, να τις διευρύνει ή να τις εμπλουτίσει με άλλες δραστηριότητες και δράσεις που θα σκεφτεί ο ίδιος ή θα αντλήσει από άλλο συναφές παιδαγωγικό υλικό.

1η Δραστηριότητα: Οι νέοι μας φίλοι

(Ρόλος στον τοίχο)

Υλικά: Χαρτί μέτρου, μαρκαδόροι, ψαλιδάκια

Χώρος: Η τάξη κατάλληλα διαμορφωμένη ώστε να υπάρχει χώρος για ζωγραφική στο δάπεδο

Διάρκεια: 90 - 120' (ανάλογα με την έκταση που θέλουμε να δώσουμε)

Σύνοψη: Αφήγηση της αρχής της ιστορίας για έγερση του ενδιαφέροντος των μαθητών.

Στόχοι:

- Καλλιέργεια φιλιαναγνωσίας.
- Καλλιέργεια δεξιότητας ενεργητικής ακρόασης.
- Καλλιέργεια ενσυναίσθησης.
- Πρώτη γνωριμία με το θέμα «ξένος», «πρόσφυγας».

Εξηγούμε στους μαθητές μας ότι θα διαβάσουμε μια ιστορία με τίτλο «Σκληρό καρύδι» και θα τη ζωντανέψουμε με παιχνίδια και δραστηριότητες. Δε χρειάζεται να εξηγήσουμε από την αρχή το θέμα της ιστορίας. Το φανταζόμαστε όμως και το συζητάμε όλοι μαζί δείχνοντας το εξώφυλλο του βιβλίου. Επιδιώκουμε να διατηρήσουμε το ενδιαφέρον των παιδιών καθώς θα διαβάζουμε το κείμενο σταδιακά στην τάξη.

Διαβάζουμε την ιστορία από την αρχή ως το σημείο: «**χάρη με τα αθλητικά**» (σελ.22). Συζητάμε με τα παιδιά με βάση ερωτήσεις όπως οι ακόλουθες:

- Ποιος φαντάζεστε ότι μιλάει;
- Πόσο χρονών φαντάζεστε ότι είναι αυτό το κορίτσι;
- Πώς το λένε το κορίτσι;
- Από πού μπορεί να έρχεται;
- Τι συμβαίνει στην αυλή του σχολείου;
- Πώς είναι δυνατόν να μην έχει αθλητικά στο μάθημα της γυμναστικής;
- Τι μαθαίνουμε για την οικογένειά της;
- Σε ποιον θεό προσεύχεται;
- Τι ζητά από τον θεό;
- Τι μαθαίνουμε για την οικογένειά της;
- Τι ομάδα είναι;

- Ποιες λέξεις την εντυπωσιάζουν;
- Τι στοιχεία έχουμε για τον χαρακτήρα της;
- Σε ποιον άραγε μπορεί να μιλάει;

Απλώνουμε στο δάπεδο χαρτί του μέτρου (2 μέτρα περίπου). Ζητάμε έναν εθελοντή, έναν μαθητή/τρια που θα ξαπλώσει στο χαρτί. Ένα άλλο παιδί ζωγραφίζει το περίγραμμά του/της με μαρκαδόρο. Αυτή είναι η Αϊσέ. Μέσα στο περίγραμμα καταγράφουμε με έναν μαρκαδόρο (οποιαδήποτε χρώμα εκτός από κόκκινο) όλα τα στοιχεία που μας δίνει η ιστορία σχετικά με την Αϊσέ. Με κόκκινο χρώμα μαρκαδόρο σημειώνουμε τις σκέψεις και τα συναισθήματά της κατά το περιστατικό στην αυλή. Έξω από το περίγραμμα σημειώνουμε όλα αυτά που θα θέλαμε να μάθουμε για το κορίτσι αλλά και για το περιστατικό στην αυλή.

Στο χαρτί του μέτρου σχεδιάζουμε επίσης ένα μεγάλο κύκλο. Στο περίγραμμά του σχεδιάζουμε πολλά πρόσωπα. Είναι η τάξη της Αϊσέ. Με τον ίδιο τρόπο σημειώνουμε μέσα από το περίγραμμα στοιχεία που προκύπτουν για τους συμμαθητές της. Με κόκκινο μαρκαδόρο σημειώνουμε τι αισθάνονται και τι σκέφτονται την ώρα του περιστατικού στην αυλή.

Σε ένα τρίτο κομμάτι χαρτί του μέτρου που τοποθετείται ανάμεσα στα δυο προηγούμενα σχεδιάζουμε βέλη που ενώνουν το περίγραμμά της Αϊσέ με το περίγραμμά των μαθητών. Μέσα σε αυτά τα βέλη σημειώνουμε πράγματα που ενώνουν το κορίτσι και τα άλλα παιδιά και πράγματα που τους χωρίζουν (συνήθειες, αγαπημένα παιχνίδια, οικογενειακή κατάσταση, συναισθήματα κ.λπ.).

Αν θέλουμε μπορούμε να αναλύσουμε με αντίστοιχο τρόπο και τον χαρακτήρα του αδερφού της Αϊσέ, του Αλοντίν.

Αναρτούμε τα περιγράμματά μας στον τοίχο. Οι φίλοι αυτοί θα μας συντροφεύουν για λίγες μέρες.

2η Δραστηριότητα: Δώσε τους φωνή, άλλαξε τα γεγονότα

(Παγωμένη εικόνα-ανίχνευση σκέψης)

Υλικά: Χαρτάκια-κλήροι με ρόλους, αυτοκόλλητες ετικέτες, μαρκαδόροι

Χώρος: Η τάξη κατάλληλα διαμορφωμένη για δουλειά σε ομάδες

Διάρκεια: 60' - 90'

Σύνοψη: Ανίχνευση της σκέψης και των συναισθημάτων των ηρώων.
Διερεύνηση εναλλακτικής στάσης και συμπεριφοράς των ηρώων.

Στόχοι:

- Καλλιέργεια συναισθηματικής νοημοσύνης.
- Καλλιέργεια ικανότητας σωματικής έκφρασης και λόγου.
- Καλλιέργεια ικανότητας συνεργασίας.
- Καλλιέργεια ικανότητας εστίασης, σύνοψης και συμπύκνωσης μιας αφήγησης.
- Διερεύνηση αξιών και στάσεων μέσα από την εναλλακτική προσέγγιση της στάσης των ηρώων.

Οι μαθητές χωρίζονται σε μικρές ομάδες των 6-8 ατόμων και παίρνουν ρόλους: Αϊσέ (ένα παιδί), συμμαθητές (4-5 παιδιά), κυρία Περσεφόνη (ένα παιδί) και αν θέλουμε περιλαμβάνουμε και τον ρόλο του Αλοντίν.

Μπορούμε να γράψουμε από πριν σε χαρτάκια-κλήρους τους ρόλους και να τους μοιράσουμε στις ομάδες. Επειδή τα παιδιά συνήθως δε θέλουν να παίζουν ρόλους του αντίθετου φύλου, φροντίζουμε να έχουμε χωριστά τους γυναικείους από τους αντρικούς ρόλους χρησιμοποιώντας διαφορετικό χρώμα χαρτιού στους κλήρους. Έτσι, αν έχουμε μια ομάδα με 4 κορίτσια και 3 αγόρια οι κλήροι που θα δοθούν γράφουν:

Αϊσέ

Κυρία Περσεφόνη

Συμμαθήτρια

Συμμαθήτρια

Αλοντίν

Συμμαθητής

Συμμαθητής

Εναλλακτικά, μπορούμε να μοιράσουμε τυχαία τους αντίστοιχους ρόλους στα αγόρια και τα κορίτσια της τάξης και ύστερα να τους ζητήσουμε να σχηματίσουν ομάδες που θα έχουν

τουλάχιστον μια Αϊσέ, έναν Αλοντίν, μία κυρία Περσεφόνη, δύο συμμαθήτριες και δυο συμμαθητές. Ανάλογα με την ηλικία των μαθητών και την εμπειρία τους στον σχηματισμό ομάδων με τυχαίο τρόπο, χρησιμοποιούμε τον τρόπο χωρισμού που πιστεύουμε ότι θα λειτουργήσει καλύτερα.

Όταν σχηματιστούν οι ομάδες, κάθονται σε κύκλο. Είναι σημαντικό τα παιδιά να είναι καθισμένα σε κύκλο για να μπορούν να επικοινωνούν. Κάθε παιδί παίρνει μια αυτοκόλλητη ετικέτα και γράφει με μαρκαδόρο τον ρόλο του με μεγάλα γράμματα.

Εξηγούμε στα παιδιά τι πρέπει να κάνουν: «Θα διαβάσουμε ξανά την αρχή της ιστορίας για να θυμηθούμε την σκηνή στο προαύλιο. Ακούστε την δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στον ρόλο που σας αντιστοιχεί. Στη συνέχεια, θα προσπαθήσετε να φτιάξετε μια παγωμένη εικόνα, μια φωτογραφία της σκηνής στο προαύλιο. Θα διαλέξετε μια στιγμή μόνο του περιστατικού για τη φωτογραφία σας. Θα διατηρήσετε τους ρόλους σας. Στη φωτογραφία δε θα μιλάτε, ούτε θα κινείστε. Θα σας αφήσω 10' για την προετοιμασία. Προς το παρόν ακούτε προσεκτικά».

Διαβάζουμε την ιστορία. Αν τα παιδιά δεν είναι εξοικειωμένα με την τεχνική της παγωμένης εικόνας, δίνουμε στην ολομέλεια ένα παράδειγμα με τη βοήθεια δυο παιδιών.

Ύστερα αφήνουμε τα παιδιά να δουλέψουν στις ομάδες. Περνάμε από ομάδα σε ομάδα και βλέπουμε πώς πηγαίνουν κι αν χρειάζονται βοήθεια. Αν δούμε ότι χρειάζονται περισσότερο χρόνο τους δίνουμε πέντε λεπτά ακόμη. Τα ενθαρρύνουμε να κάνουν πρόβα.

Οι ομάδες παρουσιάζουν με τη σειρά την παγωμένη εικόνα τους. Καλούμε τα παιδιά να παρατηρήσουν καλά την εικόνα της κάθε ομάδας. Σχολιάζουμε ομοιότητες και διαφορές.

Ζητάμε από όποια ομάδα θέλει (ή επιλέγουμε εμείς την ομάδα που αποτυπώνει καλύτερα τη στιγμή της κορύφωσης/δραματικής έντασης) να παρουσιάσει ξανά τη φωτογραφία της. Εξηγούμε ότι τα μέλη της ομάδας αυτής θα χρειαστεί να μείνουν λίγο παραπάνω ακινητοποιημένα στη θέση τους. Αν πιστεύουν ότι θα δυσκολευτούν να μείνουν στη στάση που διάλεξαν, μπορούν να διαλέξουν μια λίγο πιο άνετη στάση.

Όταν η ομάδα λάβει θέση, ρωτάμε τους άλλους μαθητές:

«Τι να σκέφτονται άραγε τα πρόσωπα αυτή τη στιγμή; Τι αισθάνονται; Ποιος θα ήθελε να δώσει φωνή στις σκέψεις και στα συναισθήματα της Αϊσέ; Το παιδί που θα έρθει θα σταθεί πίσω από την ηρωίδα στη φωτογραφία και θα μιλήσει σα να μιλάει η ίδια. Π.χ. *“Γιατί γελάνε; Θέλω να τρέξω πίσω στο σπίτι μου. Στη γιαγιά...”*»

Αφήνουμε να ακουστούν δυο - τρεις φωνές για κάθε ήρωα. Οι υπόλοιποι μαθητές ακούνε προσεκτικά.

Καθισμένοι στις ομάδες τώρα συζητάμε αυτά που παρατηρήσαμε.

Θέτουμε το ερώτημα στις ομάδες: «Θα μπορούσε άραγε να έχει εξελιχθεί αλλιώς η σκηνή; Θα ήθελε κάποια ομάδα να δημιουργήσει μια νέα παγωμένη εικόνα που να δείχνει αυτή τη διαφορετική εξέλιξη;». Αφήνουμε λίγο χρόνο στις ομάδες να σκεφτούν. Διευκρινίζουμε ότι σε

περίπτωση που δεν γίνει κατανοητό αυτό που θα δείξει εκ νέου η ομάδα με την εικόνα της, μπορεί να βοηθήσει εξηγώντας κάποιο μέλος της.

Δίνουμε χρόνο σε όλες τις ομάδες που θέλουν να παρουσιάσουν.

Στο τέλος, καθόμαστε πάλι όλοι σε κύκλο και συζητάμε σε ολομέλεια τις σκέψεις που γεννήθηκαν από το παιχνίδι.

3η Δραστηριότητα: Η σειρά σου να γίνεις συγγραφέας!

(Δημιουργική γραφή)

Υλικά: Χαρτιά A4, μολύβια, λεξικό

Χώρος: Η τάξη

Διάρκεια: 45 - 60'

Σύνοψη: «Συνέχισε την ιστορία». Δημιουργική γραφή για έγερση ενδιαφέροντος για την ιστορία, ανάπτυξη δεξιοτήτων μυθοπλασίας, εμβάθυνση στον χαρακτήρα των ηρώων, συνειδητοποίηση των απόψεων και στάσεων του κάθε μαθητή για τον χειρισμό ανάλογων καταστάσεων στην καθημερινή ζωή.

Στόχοι:

- Καλλιέργεια γραπτού λόγου, έκφρασης, φαντασίας.
- Καλλιέργεια δεξιότητας αφήγησης μιας ιστορίας με λογική αλληλουχία γεγονότων.
- Καλλιέργεια στάσης ανοχής στη διαφορετικότητα.
- Διερεύνηση και διασαφήνιση αξιών και στάσεων μέσα από την έκβαση της ιστορίας που θα δώσουν οι μαθητές.
- Καλλιέργεια δεξιοτήτων ακρόασης και σεβασμού προς τον συμμαθητή.
- Καλλιέργεια κλίματος εμπιστοσύνης και συμβολή στη συνοχή της ομάδας.

Ανάλογα με το πόσος χρόνος έχει περάσει από την τελευταία συνάντηση με θέμα το «Σκληρό καρύδι», κρίνουμε αν χρειάζεται μια υπενθύμιση της ιστορίας ως το σημείο που την έχουμε επεξεργαστεί. Μπορούμε να ζητήσουμε από τους μαθητές να μας πούνε με λίγα λόγια τι έχει συμβεί ως τώρα. Ο στόχος μας είναι τώρα να συνεχίσουμε την ιστορία όπως εμείς θέλουμε.

Βοηθάμε τους μαθητές με ερωτήσεις όπως:

- Τι φαντάζεστε ότι έγινε στη συνέχεια;
- Ο Θεός, λέει η Αϊσέ, της έκανε τη χάρη με τα αθλητικά. Δηλαδή; Πώς λέτε να έγινε αυτό; Στέλνει ο Θεός αθλητικά παπούτσια και δώρα στα παιδιά που έχουν ανάγκη; Ποιος μπορεί να βοήθησε στην πραγματοποίηση της επιθυμίας της;
- Πώς θα ήταν η επόμενη μέρα στο σχολείο και στο μάθημα της γυμναστικής για την Αϊσέ; Μήπως θα ντρεπόταν τους συμμαθητές της και θα προφασιζόταν την άρρωστη για να μην πάει σχολείο; Ή μήπως, σαν «σκληρό καρύδι» που είναι, θα έβρισκε το θάρρος να τους αντιμετωπίσει; Πώς;
- Τι άλλο μπορεί να έγινε μετά στη ζωή της Αϊσέ, του Αλοντίν και της οικογένειάς τους; Ποιος μπορεί να τους βοηθούσε ή να τους εμπόδιζε να πετύχουν τον στόχο τους, δηλαδή μια ασφαλή και αξιοπρεπή ζωή για όλη την οικογένεια;

Μπορούμε να πάρουμε μερικές απαντήσεις ώστε να αρχίσουν οι μαθητές να διατυπώνουν περισσότερες ιδέες.

Συνεχίζουμε την εκφώνηση:

«Γράψτε τώρα τη δική σας συνέχεια στην ιστορία. Ξεκινήστε από την επόμενη μέρα στο σχολείο και συνεχίστε. Δώστε ένα τέλος. Αν θέλετε μπορείτε να βάλετε και τον εαυτό σας στην ιστορία. Μπορείτε να είστε ένας συμμαθητής της Αϊσέ ή άλλος μαθητής του σχολείου ή συμμαθητής του Αλοντίν».

Τα παιδιά μπορούν να γράψουν ατομικά ή σε ζευγάρια, αν το προτιμούν. Στην αρχή δεν χρειάζεται να νοιάζονται τόσο για τα ορθογραφικά λάθη, καθώς μπορούν να τα διορθώσουν στο τέλος με τη βοήθεια του λεξικού.

Δίνουμε χρόνο 20 λεπτά. Αν βλέπουμε ότι τα παιδιά δείχνουν ενδιαφέρον και γράφουν, μπορούμε να δώσουμε περισσότερο χρόνο.

Αν θέλουμε μπορούμε να φτιάξουμε μικρά βιβλία. Οι μαθητές διπλώνουν την κόλλα A4 στα δύο ώστε να έχει το σχήμα βιβλίου. Γράφουν την ιστορία τους μέσα στο βιβλίο και στο εξώφυλλο γράφουν μόνο το όνομα του συγγραφέα, δηλαδή το δικό τους. Αφήνουμε κενό για τον τίτλο της ιστορίας. Στο οπισθόφυλλο μπορούν να γράψουν δυο λόγια για την ιστορία τους.

Όσο τα παιδιά γράφουν ελέγχουμε αν χρειάζονται βοήθεια αλλά δεν επεμβαίνουμε. Μπορούμε να βοηθήσουμε κάποιον να ξεκολλήσει και να ξεπεράσει τον φόβο του λευκού χαρτιού ακόμη και δίνοντάς του μια ιδέα που θα συνεχίσει μόνος/μόνη του. Αποδεχόμαστε όλες τις ιδέες. Τα κείμενα μπορεί να είναι πολύ μικρά. Οι προσδοκίες μας είναι διαφορετικές ανάλογα με την ηλικία των μαθητών και την εξοικείωσή τους με τη γραφή. Δεν πιέζουμε κανέναν. Αν κάποιος μαθητής/τρια έχει ιδέες αλλά δεν μπορεί να τις γράψει, μπορούμε να τον/την βοηθήσουμε. Ορισμένες φορές η ικανότητα μυθοπλασίας δε συμβαδίζει απόλυτα με την ικανότητα γραφής.

Ρωτάμε ποιοι μαθητές θα ήθελαν να μοιραστούν τις ιστορίες τους μαζί μας και να διαβάσουν. Αφήνουμε χρόνο για να προετοιμαστούν για την ανάγνωση. Εξηγούμε ότι θα πρέπει να ακούμε προσεκτικά αυτόν που διαβάζει. Γιατί αφού ολοκληρώσει την ανάγνωση θα προτείνουμε εμείς ένα τίτλο για την ιστορία του/της.

Διαβάζουμε τις ιστορίες των μαθητών που το επιθυμούν. Προτείνουμε τίτλους για τους συγγραφείς. Εκείνοι τους σημειώνουν για να διαλέξουν αργότερα έναν από αυτούς ή να σκεφτούν τον δικό τους.

Συζητάμε και σχολιάζουμε τις ιστορίες αξιοποιώντας τα ερεθίσματα που δίνουν οι μαθητές με τα γραπτά τους.

Οι ιστορίες μπορεί να καθαρογραφούν, να εικονογραφηθούν και να γίνουν μικρά βιβλιαράκια.

4η Δραστηριότητα: Ίχνη στον χάρτη και τον χρόνο

(Εξοικείωση με τον παγκόσμιο χάρτη, εικαστική έκφραση)

Υλικά: Παγκόσμιος χάρτης, υδρόγειος, χαρτιά, χρώματα

Χώρος: Η τάξη

Διάρκεια: 45' περίπου (για το κάθε σκέλος της δραστηριότητας)

Σύνοψη: Εντοπισμός στον χάρτη της χώρας προέλευσης της ηρωίδας και αναζήτηση πληροφοριών γύρω από αυτή.
Συνειδητοποίηση της δύσκολης πορείας ενός πρόσφυγα προς μια νέα χώρα και της διαδικασίας ένταξής του σε αυτή.

Στόχοι:

- Απόκτηση γνώσεων και ευαισθητοποίηση για το προσφυγικό ζήτημα, τις αιτίες και τις συνθήκες μετακίνησης των προσφύγων.
- Καλλιέργεια ικανότητας διάκρισης ανάμεσα στις έννοιες του πρόσφυγα και του μετανάστη.
- Απόκτηση γνώσης και ικανότητα χρήσης της έννοιας του ασύλου.
- Ευαισθητοποίηση για τις ανάγκες των προσφύγων στην κοινωνία υποδοχής και το ζήτημα του χωρισμού της οικογένειας.
- Γνωριμία με το έργο της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες.
- Καλλιέργεια της ικανότητας ανάγνωσης χάρτη και υπολογισμού αποστάσεων.

(α) Φύλλο πορείας

Αρχίζουμε μία συζήτηση με τους μαθητές για τη χώρα προέλευσης της Αϊσέ, κάτι που μπορεί ήδη να έχει προκύψει από τις προηγούμενες δραστηριότητες: «Από πού έρχεται η Αϊσέ; Πού γεννήθηκε και μεγάλωσε;». Κάποια στοιχεία ήδη υποψιάζουν τον αναγνώστη. Οι αναμνήσεις που έρχονται σκόρπιες στο νου της την ώρα της προσευχής παραπέμπουν σε πόλεμο, σε ένα δύσκολο ταξίδι που πραγματοποιείται από ανάγκη. Ο πατέρας είναι ξεκάθαρο ότι έχει μείνει πίσω και ότι η ζωή του μπορεί να είναι σε κίνδυνο.

Ρωτάμε τα παιδιά αν έχουν ακούσει για χώρες όπου γίνεται πόλεμος τα τελευταία χρόνια. Οι μαθητές μπορεί να αναφέρουν χώρες όπως η Συρία, το Αφγανιστάν, το Ιράκ, ίσως και χώρες της Αφρικής. Τις βρίσκουμε στον παγκόσμιο χάρτη, σε μια υδρόγειο σφαίρα, ή σε έναν ηλεκτρονικό χάρτη, αν είμαστε συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο. Μπορούμε να αξιοποιήσουμε

πληροφορίες από σχετικές ιστοσελίδες¹ για να εντοπίσουμε και άλλες περιοχές που βρίσκονται σε σύρραξη ή εμπόλεμη κατάσταση.

Προσπαθούμε να υποθέσουμε περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη χώρα προέλευσης της ηρωίδα. Η Αϊσέ είναι από το Αφγανιστάν. Εντοπίζουμε και τη δική της χώρα στον χάρτη. Όποιος μαθητής/τρια θέλει έρχεται να δείξει στον χάρτη την πορεία που μάλλον ακολούθησε η ηρωίδα και η οικογένειά της προς την Ελλάδα.

Δείχνουμε τις εναλλακτικές πορείες. Άραγε με τι μεταφορικά μέσα ήρθαν; Υπάρχουν πράγματα σε όσα λέει η ηρωίδα που φανερώνουν το μέσο και τις συνθήκες του ταξιδιού τους;

Πώς φαντάζονται οι μαθητές ότι βρέθηκε αυτό το μέσο; Ήταν εύκολο να βρεθεί; Είχαν χρόνο να ετοιμάσουν τις βαλίτσες τους; Ήταν ένα άνετο ταξίδι; Ποιοι άλλοι μπορεί να ταξίδευαν μαζί τους; Τι κινδύνους και δυσκολίες θα συναντούσαν στην πορεία;

(β) Η πατρίδα σε καιρό ειρήνης

Οι μαθητές ζωγραφίζουν το σπίτι της Αϊσέ, τη γειτονιά της, τους φίλους της, το σχολείο της και τη ζωή της όπως τη φαντάζονται.

Συζητάμε:

- Πότε φεύγουμε από τη χώρα μας με τη θέλησή μας (αναψυχή, τουρισμός, βελτίωση της οικονομικής μας κατάστασης κ.λπ.) και πότε αναγκαζόμαστε να φύγουμε (πόλεμος, διώξεις, παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.λπ.);
- Έχει ακούσει κανείς στην οικογένειά του να μιλάνε για προσφυγιά; Έχουν υπάρξει οι Έλληνες πρόσφυγες;
- Τι χρειαζόμαστε για να νιώθουμε ασφαλείς όταν βρισκόμαστε σε ένα νέο τόπο;
- Μπορούμε να φανταστούμε τι σημαίνει «άσυλο»; Αξιοποιούμε το υλικό της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες² για να εξηγήσουμε την έννοια του πρόσφυγα και του ασύλου.

(γ) Από το Αφγανιστάν στην Ελλάδα

¹ Ενδεικτικά, ηλεκτρονικοί χάρτες με χώρες που βρίσκονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης είναι διαθέσιμοι στο geo.acaps.org/ και στο en.wikipedia.org/wiki/List_of_ongoing_armed_conflicts, ενώ για τη δράση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σε τέτοιες περιοχές μπορείτε να συμβουλευτείτε μεταξύ άλλων τη σελίδα data.unhcr.org/.

² Το εκπαιδευτικό υλικό της Υ.Α. είναι διαθέσιμο ηλεκτρονικά στον εξής σύνδεσμο: www.unhcr.gr/ekpaideysi/ekpaideytiko-yliko.html

Αναζητούμε περισσότερες πληροφορίες για το Αφγανιστάν μέσα από βιβλία, ταινίες, το διαδίκτυο κ.λπ. Βρίσκουμε στοιχεία του πολιτισμού και της καθημερινής ζωής στο Αφγανιστάν.

Τι μπορεί να άρεσε στην Αϊσέ να τρώει πίσω στην πατρίδα της; Τι μουσική άκουγε³; Ποια γλώσσα μιλούσε;

Κάνουμε έρευνα για γνωστές προσωπικότητες από το Αφγανιστάν. Πόσα ξέρουμε για το διάσημο συγγραφέα Khaled Hosseini και τη δράση του για τους πρόσφυγες του κόσμου;

Στην ιστοσελίδα της Ύπατης Αρμοστείας www.unhcr.gr/refugeestories/ αναζητούμε αληθινές ιστορίες προσφύγων από το Αφγανιστάν που έφτασαν στην Ελλάδα. Γνωρίζουμε κάποιους από αυτούς και παρουσιάζουμε την ιστορία τους στην τάξη. Ο [Ταχίρ](#), που από μικρός γνώριζε και θαύμαζε τον Παρθενώνα, ο [Αμπντούλ](#), που ανακάλυψε την αγάπη του για το χορό στην Ελλάδα και ο [Χαμίντ](#), που σπουδάζει πια στο πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης, έκαναν το μακρινό ταξίδι από το Αφγανιστάν στην Ελλάδα, όπως και η Αϊσέ. Τι δυσκολίες αντιμετώπισαν; Πώς είναι η ζωή τους τώρα;

³ Μπορούμε να ακούσουμε ένα τραγούδι βασισμένο στην παραδοσιακή αφγανική μουσική από δύο Αφγανούς πρόσφυγες στην Ελλάδα στο <http://www.refugees-alive.org/>

5η Δραστηριότητα: Δεν το βάζω κάτω!

(Ανάκληση προσωπικών εμπειριών «επιβίωσης»)

Υλικά: Χαρτάκια post-it δυο διαφορετικών χρωμάτων, μαρκαδόροι

Χώρος: Η τάξη

Διάρκεια: 30' - 40'

Σύνοψη: Μεταφορά του προβλήματος του αποκλεισμού σε προσωπικό επίπεδο. Συζήτηση για εμπειρίες αποξένωσης από τους φίλους ή την ομάδα.

Στόχοι:

- Καλλιέργεια αυτογνωσίας και συναισθηματικής νοημοσύνης.
- Καλλιέργεια δεξιοτήτων διαλόγου.
- Καλλιέργεια κλίματος εμπιστοσύνης, ενίσχυση της συνοχής της τάξης.
- Ευαισθητοποίηση για την εθελοντική προσφορά και την αξία της διακριτικότητας σε αυτή.
- Διασαφήνιση αξιών, δημιουργία ενός συστήματος αξιών της τάξης.

Διαβάζουμε τη συνέχεια της ιστορίας ως το σημείο «**Δεν ξέρω. Ίσως**» (σελ. 28).

Συζητάμε την εξέλιξη της ιστορίας με ερωτήσεις όπως:

- Ποιος φαντάζεστε ότι βοήθησε την κυρία Περσεφόνη να δώσει λύση στο πρόβλημα των παπουτσιών της Αϊσέ;
- Πώς αισθάνθηκε εκείνη; Άλλαξε καθόλου η διάθεσή της;
- Τι ονειρεύεται να γίνει όταν μεγαλώσει;
- Τι προόδους έχει σημειώσει;
- Πώς καταφέρνει να έχει δύναμη να διαβάζει και να μαθαίνει ελληνικά, μια δύσκολη γλώσσα; Ποιες δυσκολίες έχει στο διάβασμα;

Καλούμε τα παιδιά να σκεφτούν μια στιγμή στη ζωή τους που ενώ όλα ήταν δύσκολα δεν το έβαλαν κάτω. Δεν έχασαν το κουράγιο τους και τα κατάφεραν. Ενθαρρύνουμε αφηγήσεις που έχουν σχέση με μια δύσκολη στιγμή στις σχέσεις τους με άλλα παιδιά («προδοσία» από κάποιο φίλο, αποκλεισμός από μια παρέα ή και από ολόκληρη την τάξη κ.λπ.).

Εξηγούμε στα παιδιά ότι όσο ο συμμαθητής/τρια τους αφηγείται, ακούνε προσεκτικά και προσπαθούν να βρουν ποιες ικανότητες είχε ώστε να τα βγάλει πέρα: π.χ. εμπιστοσύνη στον εαυτό του, πείσμα, δουλειά κ.λπ. Δεν χάνουμε την ευκαιρία να επισημάνουμε με μια σχετική ερώτηση αν ο αφηγητής είχε βοήθεια από κάποιον άλλον, μεγάλο ή μικρό. Τη ζήτησε ή του προσφέρθηκε χωρίς να τη ζητήσει; Διατυπώνουμε με σαφήνεια και αναλύουμε την ικανότητα να ζητάς και να δέχεσαι βοήθεια.

Μετά από έναν καταιγισμό ιδεών καταγράφουμε τις ικανότητες και δεξιότητες των αφηγητών σε χαρτάκια post-it και τα κολλάμε είτε στην μπλούζα του ή στον τοίχο με το όνομά του σημειωμένο πάνω.

Στη συνέχεια καλούμε τους μαθητές να κάνουν αντίστροφες αφηγήσεις: «Μπορείς να σκεφτείς μια φορά που βοήθησες εσύ κάποιο παιδί, φίλο ή μη, να βγει από μια δύσκολη θέση;». Ενθαρρύνουμε πάλι τα παιδιά να διατυπώσουν ιστορίες που αφορούν τις μεταξύ τους σχέσεις. Επαναλαμβάνουμε τη διαδικασία ανίχνευσης των σχετικών ικανοτήτων και δεξιοτήτων. Χρησιμοποιούμε άλλο χρώμα post-it για να τις διακρίνουμε.

Με αυτόν τον τρόπο συμβάλουμε στην ενδυνάμωση των μαθητών τόσο ατομικά όσο και ως ομάδα. Καλλιεργούμε ένα σύστημα αξιών στο οποίο μπορούμε να αναφερόμαστε όποτε προκύπτει σχετική αφορμή.

6η Δραστηριότητα: Πρόσκληση σε πάρτι!

(Δημιουργική γραφή και εικαστικά)

Υλικά: Χαρτιά, μολύβια.

Χώρος: Η τάξη κατάλληλα διαμορφωμένη για δουλειά σε μικρές ομάδες

Διάρκεια: 30' - 40'

Σύνοψη: Δημιουργική γραφή και εικονογράφηση: ένα φανταστικό πάρτι προς τιμήν της ηρωίδας..

Στόχοι:

- Καλλιέργεια ενσυναίσθησης και διάθεσης για προσφορά και εθελοντισμό.
- Καλλιέργεια της ικανότητας να παίρνεις χαρά δίνοντας χαρά.
- Γνωριμία με άλλους πολιτισμούς.
- Συμβολή στην διαδικασία της αυτογνωσίας.
- Καλλιέργεια κλίματος αλληλεγγύης και συνοχής μεταξύ των μελών της τάξης.
- Καλλιέργεια του γραπτού λόγου, της φαντασίας, της ικανότητας για συνεργασία.

Διαβάζουμε τις επόμενες παραγράφους της ιστορίας ως το σημείο «**μου μίλησε εκείνος πρώτος**» (σελ.37).

Συζητάμε:

- Πώς διασκεδάζει η Αϊσέ; Πώς διασκεδάζεις εσύ;

Ας υποθέσουμε ότι είναι τα γενέθλιά της και θέλετε να της κάνετε ένα πάρτι-έκπληξη. Χωριστείτε σε μικρές ομάδες των 5-6 ατόμων, συζητήστε και κρατήστε σημειώσεις για τις επιλογές σας:

- Ποια μουσική θα βάλετε στο πάρτι;
- Τι παιχνίδια θα παίξετε;
- Τι φαγητά και ποτά θα έχετε; Θα μπορούσατε να βρείτε ένα φαγητό από το Αφγανιστάν για να φτιάξετε και να την ευχαριστήσετε; Αξιοποιήστε τις πληροφορίες της έρευνά σας για την εθνική κουζίνα του Αφγανιστάν από την 4^η Δραστηριότητα.
- Τι δώρο θα της ετοιμάζατε; (Χωρίς να το αγοράσετε, χειροποίητο!)
- Άλλες λεπτομέρειες

Στη συνέχεια ζητάμε από τις ομάδες να σχεδιάσουν μια σκηνή από το πάρτι σε ένα χαρτί μόνο με μολύβι. Μπορούν να βάλουν τοξάκια και σημειώσεις γύρω από τις εικόνες! Θα είναι σα μια σελίδα από ένα graphic novel⁴, από μία αφήγηση δηλαδή με μορφή κόμικς.

Οι ομάδες παρουσιάζουν τις δουλειές τους.

Στο τέλος συζητάμε όλοι μαζί για το πώς αισθανθήκαμε ετοιμάζοντας αυτό το φανταστικό πάρτι. Ανακαλούμε ανάλογες περιστάσεις από την πραγματική μας ζωή, στιγμές που πήραμε χαρά προσφέροντας χαρά σε άλλους. Θα μπορούσαμε να κάνουμε κάτι τέτοιο όλοι μαζί ως τάξη; Μπορούμε να αναφέρουμε ως παράδειγμα μια καλή πρακτική από ένα άλλο σχολείο. Οι μαθητές του αποφάσισαν στα γενέθλια κάθε παιδιού να ετοιμάζουν μια τούρτα και να την πηγαίνουν δώρο σε ένα ορφανοτροφείο που «υιοθέτησαν».

⁴ Το graphic novel, που αποδίδεται στα ελληνικά ως γραφικό ή γραφιστικό μυθιστόρημα είναι μία μορφή αφήγησης, όπου κείμενο και εικόνα δένονται λειτουργικά σε μια ενιαία δομή.

7η Δραστηριότητα: Κεφαλοκαλύμματα

(Κολλάζ)

Υλικά: Χαρτί του μέτρου, φωτογραφίες

Χώρος: Η τάξη κατάλληλα διαμορφωμένη ώστε να επιτρέπει δουλειά όλων των μαθητών στο πάτωμα γύρω από το χαρτί του μέτρου

Διάρκεια: 30' - 40'

Σύνοψη: Προσέγγιση της συμβολικής διάστασης της ενδυμασίας. Έρευνα και εικαστική έκφραση.

Στόχοι:

- Καλλιέργεια ανοχής και ανεκτικότητας απέναντι στον «Άλλον».
- Καλλιέργεια ικανότητας λογικής διερεύνησης του θέματος της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπων διαφορετικής κουλτούρας.
- Καλλιέργεια κλίματος κατανόησης και σεβασμού στα σύμβολα του «Άλλου».
- Διερεύνηση κοινών στοιχείων πίσω από τις φαινομενικές διαφορές στα ήθη, τα έθιμα, τα σύμβολα, την κουλτούρα μεταξύ διαφορετικών κοινωνιών και συστημάτων.
- Ψυχαγωγία της ομάδας.
- Εικαστική έκφραση.

Διαβάζουμε το τέλος της ιστορίας. Σε ποιον μιλούσε τελικά η Αϊσέ; Πού μπορεί να βρίσκονται; Για ποιο λόγο;

Διαβάζουμε ξανά την πρόταση στο κείμενο που λέει: «Ξέρω ότι δε θα σας αλλάξω γνώμη γιατί εσείς φοράτε στολή κι η μαμά μου απλώς μια μαντίλα...».

Τι είδους στολή φοράνε οι άνθρωποι στους οποίους μιλάει η Αϊσέ; Τι φοράνε στο κεφάλι τους; Τι φοράει η μητέρα του κοριτσιού; Γιατί είναι σημαντικό το κάλυμμα του κεφαλιού τους για τον καθένα; Ας σκεφτούμε όλα τα «καπέλα», όλα τα «κεφαλοκαλύμματα» που είναι απαραίτητο μέρος μιας στολής ή μιας εθνικής φορεσιάς προκειμένου να αναγνωρίζουμε από το κάλυμμα ποιος το φορά. Π.χ. αν δούμε το κράνος του πυροσβέστη, καταλαβαίνουμε σε ποιον ανήκει. Το ίδιο με το κάλυμμα της κεφαλής της νοσοκόμας, της νύφης, της καλόγριας, του πάπα, του μητροπολίτη, του ναύτη, του βασιλιά, της Κοκκινοσκουφίτσας, του Άραβα, του Ινδού, του Βρετανού αστυνομικού, του τσολιά κ.λπ.

Αναλαμβάνουμε να κάνουμε έρευνα και να φέρουμε όσες περισσότερες εικόνες από χαρακτηριστικά καλύμματα κεφαλής μπορούμε. Στόχος μας είναι να φτιάξουμε ένα μεγάλο κολλάζ των κεφαλοκαλυμμάτων της Ιστορίας! Ψάχνουμε στο διαδίκτυο, σε περιοδικά, σε εφημερίδες, τραβάμε φωτογραφίες κ.ο.κ. Ορίζουμε μια προθεσμία για να φέρουμε όλοι τις

εικόνες μας. Αφήνουμε ένα περιθώριο 10-15 ημερών. Συγκεντρώνουμε τις εικόνες μας σε ένα κουτί. Έτσι παρακολουθούμε όλοι την πρόοδό μας τακτικά. Αν χρειαστεί κάνουμε έρευνα και εκτυπώσεις στο σχολείο.

Όταν έχουμε συγκεντρώσει το υλικό μας το απλώνουμε στο χαρτί του μέτρου και αποφασίζουμε πώς θα το οργανώσουμε ώστε να φτιάξουμε ένα μεγάλο κολλάζ. Τι τίτλο θα θέλαμε να του δώσουμε; Εκτός από τον λειτουργικό τους ρόλο, ποιες ιδέες εκφράζουν τα καλύμματα; Ποια είναι σύμβολα δύναμης, αγιότητας, αγνότητας, εξουσίας κ.λπ.; Αξίζουν όλα αυτά τα κεφαλοκαλύμματα τον σεβασμό μας; Αν δεν συμφωνώ με τις ιδέες που εκφράζουν, τι στάση πρέπει να κρατήσω;

Μπορούμε αντί για κολλάζ να κατασκευάσουμε ένα μεγάλο καπέλο που να απεικονίζει όλα τα κεφαλοκαλύμματα που φέραμε: το καπέλο του κόσμου.

Επίλογος

Κλείνουμε την ιστορία της Αϊσέ με μια νέα «επίσκεψη» στους ρόλους στον τοίχο της πρώτης δραστηριότητας.

Ανακαλούμε το ταξίδι που κάναμε με την ηρωίδα, τις περιπέτειές της, τις δικές μας δραστηριότητες.

Τι μας άρεσε πιο πολύ σε αυτό το ταξίδι;

Μοιράζουμε στους μαθητές χαρτάκια post-it και τους ζητάμε να γράψουν τις σκέψεις τους.

Αν θέλουμε, αποχαιρετούμε την Αϊσέ και τις περιπέτειές της ή ετοιμάζουμε μια παρουσίαση (θεατρικό, έκθεση, γιορτή με ανάγνωση αποσπασμάτων, κ.λπ.) για όλο το σχολείο και τους γονείς των μαθητών.

~~~~~

Ιδέες για επιπλέον δραστηριότητες

- **Τρελή ιστορία**

Κόβουμε την ιστορία σε παχιές οριζόντιες λωρίδες. Οι μαθητές γίνονται ζευγάρια ή τριάδες. Παίρνουν μια λωρίδα και χρησιμοποιούν το περιεχόμενό της για να φτιάξουν μια ολότελα δικιά τους ιστορία.

- **Από την πλευρά του αγοριού**

Οι μαθητές γράφουν την ιστορία από την πλευρά του αδερφού της Αϊσέ. Πώς νιώθει εκείνος; Μήπως και η Αϊσέ κάνει στον αδερφό της αυτό που της κάνουν οι άλλοι; Μήπως τον περιφρονεί;

- **20 χρόνια μετά...**

Οι μαθητές χωρίζονται σε δυο ομάδες, αγόρια-κορίτσια. Τα αγόρια πρέπει να φανταστούν την Αϊσέ 20 χρόνια μετά και να γράψουν το «βιογραφικό» της. Τα κορίτσια πρέπει να φανταστούν τον αδερφό της 20 χρόνια μετά και να γράψουν το δικό του «βιογραφικό».

Για περισσότερες ιδέες και υλικό δείτε ενδεικτικά:

- Εκπαιδευτικό υλικό της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
www.unhcr.gr/ekpaideysi/ekpaideytiko-yliko.html
- Εξερευνώντας τη διαφορετικότητα - Υλικό και θεατρικές ασκήσεις που συγκεντρώνεται στο πλαίσιο του προγράμματος "Εσύ όπως κι Εγώ", Επιμ. Νικος Γκόβας, Νάσια Χολέβα
www.theatroedu.gr/Default.aspx?tabid=3863&language=el-GR
- Μικρή πυξίδα - Εγχειρίδιο εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά
users.sch.gr/pantala/Compasito,%20mikri_pixida.pdf
- Οδηγίες προς τους εκπαιδευτικούς για την καταπολέμηση της μισαλλοδοξίας και των διακρίσεων εναντίον των μουσουλμάνων. Η αντιμετώπιση της ισλαμοφοβίας μέσα από την εκπαίδευση
www.osce.org/el/odihr/120161?download=true